

Prišlo by nám NATO na pomoc? Ako funguje článok 5

Áno – a Slovensko na to nemusí veriť teoreticky. Tri roky nám spojenci strážili nebo. Článok 5 hovorí: ozbrojený útok na jedného člena NATO je útok na všetkých.

Okolo tej jednej vety narástlo množstvo mýtov, oboma smermi. Oplatí sa vedieť presne, čo sľubuje, čo nesľubuje a prečo funguje, hoci sa podľa neho takmer nikdy nestriehalo.

Dôkaz z našej vlastnej oblohy

Začnime tým, čo sme zažili sami. Keď Slovensko v roku 2022 odovzdalo svoje MiGy-29 Ukrajine, ostali sme bez nadzvukového letectva. Nebo nám odvtedy strážili českí a poľskí piloti, neskôr aj maďarskí – deň čo deň, skoro štyri roky, kým v apríli 2026 dorazili posledné z našich štrnástich F-16 a do konca leta 2026 máme ochranu vzdušného priestoru prevziať späť.

To nie je poznámka pod čiarou. To je alianca v praxi: člen, ktorý sa dočasne vzdal kľúčovej spôsobilosti, nezostal ani deň nechránený. Otázka „prišli by nám na pomoc?“ má v slovenskom prípade jednoduchú odpoveď: už prišli.

Čo tá veta presne hovorí

Text z roku 1949 je stručný: ozbrojený útok proti jednej zo zmluvných strán „bude považovaný za útok proti všetkým“ a každá z nich podnikne „akciu, akú bude považovať za potrebnú, vrátane použitia ozbrojenej sily“.

Všimnite si dve veci. Po prvé, záväzok je kolektívny, ale odpoveď je na každom spojencovi – zmluva nikomu nediktuje, že musí na druhý deň vyhlásiť vojnu. Po druhé, použitie sily je výslovne na stole. Článok 5 nie je sľub solidarity na papieri; je to vojenský záväzok, okolo ktorého sa desaťročia stavajú plány, veliteľstvá a cvičenia.

Čo nehovorí

Nie je to automat. Kým sa aktivuje, Severoatlantická rada – všetkých 32 vlád – potvrdí, že k útoku podľa článku 5 došlo. A nie je to spúšť na každý incident: zostrelený dron alebo prerezaný kábel sa rieši konzultáciami podľa článku 4, posilňovaním obrany a odvetou pod prahom vojny. Presne preto vedie Rusko svoju kampaň sabotáží tak, aby sa pod tým prahom držala.

Skeptik z toho vyvodí, že záväzok je deravý. Prax hovorí opak: jediný raz v histórii, po 11. septembri 2001, bol článok 5 aktivovaný – v priebehu jediného dňa a jednomyseľne.

Prečo mu veriť aj naďalej

Lebo nestojí na papieri, ale na vojakoch. Na východnom krídle aliancie – od Estónska po Rumunsko, vrátane Slovenska – stoja mnohonárodné bojové zoskupenia. Logika je stará ako aliancia sama: kto zaútočí na člena, strieľa v prvý deň aj na Nemcov, Španielov a Čechov, ktorí tam slúžia. Z otázky „prišli by?“ sa tak stáva otázka „už tam sú“.

Posledná poctivá poznámka: dôveryhodnosť článku 5 dnes z veľkej časti drží Amerika. Čím silnejší bude európsky pilier NATO – európske vedenie, európska munícia, európska protivzdušná obrana – tým menej bude tá veta z roku 1949 závisieť od jediného hlavného mesta za oceánom.

Všetky otázky →

ČASTÉ OTÁZKY

Bol článok 5 niekedy použitý?

Raz za 77 rokov existencie aliancie – po útokoch z 11. septembra 2001, na obranu Spojených štátov. Európske krajiny vtedy okrem iného hliadkovali vo vzdušnom priestore USA.

Je článok 5 automatický?

Nie je. Spojenci najprv v Severoatlantickej rade potvrdia, že ide o útok podľa článku 5, a každý potom podnikne akciu, akú považuje za potrebnú. Sila záväzku stojí na tom, že o odpovedi niet pochýb vopred.

Čo je článok 4?

Právo každého člena zvolať konzultácie, keď sa cíti ohrozený. Býva prvým krokom pred článkom 5 – naposledy ho aktivovalo Poľsko po vpáde ruských dronov v septembri 2025.

Platí článok 5 aj na kybernetické a hybridné útoky?

Môže. NATO potvrdilo, že závažný kyberútok alebo hybridná kampaň môžu článok 5 spustiť. Väčšina hybridných incidentov sa ale zámerne drží pod prahom, kde by sa o ňom hlasovalo.

Ako dlho by trvalo, kým by pomoc prišla?

Prvá obranná línia už na mieste je: na východnom krídle vrátane Slovenska stoja mnohonárodné jednotky. Sily rýchlej reakcie NATO sa počítajú na dni, hlavné sily na týždne.

ZDROJE

- Severoatlantická zmluva (1949), čl. 4 a 5 – text NATO
- NATO: invokácia čl. 5 po 11. septembri 2001
- NATO: mnohonárodné bojové zoskupenia na východnom krídle (eFP)
- MO SR / NATO: ochrana slovenského neba spojencami 2022–2026, dodávky F-16
- Aktivácia čl. 4 Poľskom po dronovom incidente, september 2025